

Subjekt a skutečnost

Hromada cihel, kterou před chvílí přivezlo nákladní auto a složilo před dům, který má teprve základy, je nepochybně skutečná, ale je neméně nepochybně jinak skutečná než třeba kůň, který táhne kolem té hromady povoz s jiným nákladem. V čem je vlastně ten základní rozdíl? Hromadu cihel, auto ani tažený povoz nemůžeme považovat za subjekty, ale koně ano. Čím to je? České slovo skutečnost poukazuje na „skutek“, tedy na čin. Subjekt je skutečnost, schopná činu, akce, aktivity, kdežto hromada cihel není a nemůže být subjektem, protože žádného činu, žádné aktivity schopna není. Má-li slovo skutečnost nějakou vazbu na aktivitu, činnost, „skutky“, pak to je někdy tak, že ke skutkům vede, zatímco jindy to je tak, že je výsledkem, rezultátem skutků, produktem činnosti. Subjekt je tedy subjektem tím, že je schopen něco udělat, něco vykonat, učinit, způsobit či vyvolat; ale jako to je se subjektem jako skutečností způsobenou, vyvolanou, možná povolovanou k činu a k aktivitě? Vždyť aby subjekt mohl něco učinit, musí napřed „být“, musí být jsoucnem (byť pravým), tedy skutečností. Kde se tedy bere skutečnost subjektu samého? Vždyť subjekt nemůže způsobit sám sebe, svou jsoucnost, nemůže vyvolat své bytí! Jak tedy je sám „způsoben“ či spíše „vyvolán“ k tomu, aby „byl“? Aby byl jsoucnem? Aby byl skutečností? Zjistěte platí, že subjekt nejen „jest“, ale že se vyvíjí, že tím, co dělá a jak to dělá, sám sebe mění, a to buď vylepšuje nebo naopak kazí a maří. Subjekt tedy na sobě může pracovat a může sám sebe i zkvalitňovat, vylepšovat. Avšak aby to mohl dělat, musí „být“ – a musí navíc „být tu“. To je základní zvláštnost subjektu: subjekt může a vlastně musí být přítomen v každém okamžiku, který je právě aktuální! Jak to vlastně ten subjekt dělá, aby se jaksí odpoutal od každé právě uběhlé aktuální přítomnosti, když se stává bylostí (minulostí) a aby se stal součástí či lépe: subjektem nejbližší právě přicházející nové aktuální přítomnosti, aby přivítal tento nejbližší kousek budoucnosti, který dosud nebyl a teprve v tomto okamžiku přichází, aby se tou novou aktuální přítomností stal? Vždyť je z toho docela dobře vidět, že subjekt nemůžeme jen tak a jednoduše ztotožnit s celkem události, že má vůči události v sobě cosi zvláštního, že může (a musí) být při-tom, tj. při-tomen při každé nové aktuální přítomnosti, ale že nepřechází do bylosti tak, jak to činí každá aktuální přítomnost, nýbrž že už je „zde a tu“ v každém dalším okamžiku, v němž dochází k aktuálnímu zpřítomnění další fáze událostného dění.

(Písek, 150216-2.)